

EUROOPA KOHTU OTSUS

30. november 1976*

[...]

Kohtuasjas 21/76,

mille esemeks on Euroopa Kohtule tsiviil- ja kaubandusajades kohtualluvust ja kohtuotsuste täitmist käsitleva 27. septembri 1968. aasta konventsiooni Euroopa Kohtu poolse tõlgendamise 3. juuni 1971. aasta protokollis artikli 1 alusel Gerechthof Den Haag'i esitatud taotlus, millega soovitakse saada nimetatud kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

Handelskwekerij G. J. Bier BV, registrijärgne asukoht Nieuwerkerk aan den IJssel (Madalmaad) ja sihtasutus Reinwater, registrijärgse asukohaga Amsterdams,

ja

Mines de Potasse d'Alsace SA, registrijärgne asukoht Mulhouse,

eelotsust 27. septembri 1968. aasta konventsiooni artikli 5 lõikes 3 kasutatud "kahjustava sündmuse toimumise paiga" mõiste tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president H. Kutscher, kodade esimehed A. M. Donner ja P. Pescatore, kohtunikud J. Mertens de Wilmars, M. S. rensen, Lord Mackenzie Stuart ja A. O'Keefe,

kohtujurist: F. Capotorti,

kohtusekretär: A. Van Houtte,

on teinud järgmise

otsuse

Põhjendused

Oma 27. veebruari 1976. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 2. märtsil 1976, esitas Gerechthof Den Haag (apellatsioonikohus) tsiviil- ja kaubandusajades kohtualluvust ja kohtuotsuste täitmist käsitleva 27. septembri 1968. aasta konventsiooni (edaspidi konventsioon) Euroopa Kohtu poolse tõlgendamise 3. juuni 1971. aasta protokollis alusel Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse konventsiooni artikli 5 lõike 3 tõlgendamiseks.

* Kohtumenetluse keel: hollandi

Eelotsusetaotlusest ilmneb, et Gerechthof'is käsitletavas apellatsioonimenetluses on tegemist küsimusega, kas Rotterdamis asuv esimese astme kohus või mis tahes Hollandi kohus on pädev käsitlema hagi, mille on esitanud aiandusega tegelev ettevõtja, kelle asukoht on selle kohtu tööpiirkonnas, kuhu hagi kõigepealt esitati, ja sihtasutus Reinwater, mille eesmärk on edendada Reini jõgikonnas veekvaliteedi parandamist, Mulhouse's (Prantsusmaa) asuva ettevõtja Mines de Potasse d'Alsace SA vastu seoses Reini jõe vee saastamisega, mille põhjuseks on kostja tegevuse käigus sellesse siseveekokku lastavad soolalahusejääd.

Esitatud materjalidest ilmneb, et oma istanduste kastmise osas sõltub esimesena nimetatud apellant peamiselt Reini jõe veest, mille suur soolasisaldus põhjustab sama apellandi väitel kahju tema istandustele ja sunnib teda võtma selle kahju piiramiseks kulukaid meetmeid.

Apellandid on seisukohal, et Reini jõe vee ülemäärane sooldumine on peamiselt tingitud Mines de Potasse d'Alsace SA poolt jõkke lastavatest suurtest heitveekogustest, ning väidavad, et just seetõttu on nad otsustanud esitada hagi nimetatud ettevõtja vastutuse tuvastamiseks.

Oma 12. mai 1975. aasta otsuses märkis Rotterdami kohus, et tal puudub pädevus nimetatud hagi lahendamiseks, asudes seisukohale, et konventsiooni artikli 5 lõike 3 alusel ei kuulu hagi mitte tema pädevusse, vaid selle Prantsusmaa kohtu pädevusse, mille tööpiirkonnas kõnesolev saastamine aset leidis.

Bier ja Reinwater esitasid nimetatud otsuse vastu Gerechthof Den Haag'i apellatsioonkaebuse, mis seejärel esitas Euroopa Kohtule järgmise küsimuse:

“Kas tsiviil- ja kaubandusajades kohtualluvust ja kohtuotsuste täitmist käsitleva konventsiooni, mis allkirjastati Brüsselis 27. septembril 1968. aastal, artikli 5 lõike 3 tekstis kasutatud sõnade “... selle paiga kohtusse, kus kahjustav sündmus on toimunud” puhul tuleb nimetatud “paigaks” pidada kohta, kus kahju ilmnes (st paik, kus kahju tekkis või sai ilmseks), või pigem kohta, kus toimus kahju põhjustanud sündmus (st paik, kus tehti või jäeti tegemata teatud tegu)?”

Konventsiooni artiklis 5 sätestatakse: “Isiku, kelle alaline asukoht on osalisriigis, võib teise osalisriigi kohtutesse kaevata: [...] 3. lepinguvälise kahju puhul selle paiga kohtusse, kus kahjustav sündmus on toimunud.”

Nimetatud sätte tõlgendamisel tuleb lähtuda konventsioon II jaotises kirjeldatud kohtualluvuse määramise süsteemist.

Selle süsteemi aluseks on artiklis 2 sätestatud üldreegel, mille kohaselt vaidluse lahendamise pädevus kuulub kostja asukohariigi kohtule.

Samas näeb artikkel 5 ette mitmeid juhtumeid, mil kohtualluvus määratakse erandkorras kindlaks hageja valikul.

Taoline valikuvabadus kehtestati seetõttu, et teatud kindlapiirilistes olukordades eksisteerib erakordselt tihe seos vaidluse ja kohtu vahel, kus seda vaidlust oleks menetluse tõhususe seisukohalt kõige sobivam käsitleda.

Seetõttu lubab artikli 5 lõige 3 lepinguvälise kahju puhul hagejal pöörduda “selle paiga kohtusse, kus kahjustav sündmus on toimunud”.

Konventsiooni kontekstis jääb selle väljendi tähendus ebaselgeks siis, kui kahju põhjustanud sündmuse toimumise paik ja kahju ilmnemise paik asuvad erinevates riikides, nagu võib muu hulgas juhtuda riigipiire ületava õhu- ja veesaaste puhul.

Väljendis “paiga ... kus kahjustav sündmus on toimunud” kasutatud sõnade vorm konventsiooni kõikides keeleversioonides jätab lahtiseks küsimuse, kas kirjeldatud olukorras tuleb kohtualluvuse määratlemisel valida ühendavaks teguriks kahju põhjustanud sündmuse toimumise paik või kahju ilmnemise paik, või aktsepteerida, et hagejal on õigus valida nende kahe ühendava teguri vahel.

Sellega seoses tuleb juhtida tähelepanu asjaolule, et ei kahju põhjustanud sündmuse toimumise paika ega ka kahju ilmnemise paika ei saa pidada kohtualluvuse määramise seisukohalt otsustavaks ühendavaks teguriks.

Lepinguvälise kahju puhul tekib vastutus ainult tingimusel, et sündmuse ja sellest tulenenud kahju vahel tuvastatakse põhjuslik seos.

Arvestades mis tahes liiki vastutuse tekkimise aluseks olevate tegurite vahelist tihedat seost, ei tundu olevat õige valida üks ühendav tegur ja välistada teine tegur, kuna olenevalt asjaoludest võivad mõlemad tegurid olla äärmiselt olulised tõendite hankimise ja menetluse läbiviimise seisukohalt.

Ühe alternatiivi välistamine tundub olevat seda ebasoovitavam, et tulenevalt selles kasutatud sõnade laiaulatuslikkusest hõlmab konventsiooni artikli 5 lõige 3 väga erinevaid vastutuse liike.

Seega tuleb artikli 5 lõikes 3 kasutatud väljendit “paiga ... kus kahjustav sündmus on toimunud” tõlgendada selliselt, et hagejal on õigus algatada menetlus kas kahju ilmnemise paigas või kahju põhjustanud sündmuse toimumise paigas.

Seda järeldust toetab asjaolu, et kui otsustada ainult kahju põhjustanud sündmuse toimumise paiga kasuks, siis tekitaks see märkimisväärsel arvul juhtudel konventsiooni artiklis 2 ja artikli 5 lõikes 3 sätestatud kohtualluvuse määramise aluste vahelist segadust ning viimati mainitud säte kaotaks seeläbi oma mõjususe.

Kui aga otsustada ainult kahju ilmnemise paiga kasuks, siis juhtudel, kus kahju põhjustanud sündmuse toimumise paik ei lange kokku kahju põhjustaja asukohaga, välistatakse otstarbekas seos kahju põhjustajale eriti lähedal asuva kohtu pädevusega.

Kui võrrelda erinevate riikide õigusnorme ja pretsedendiõigust, mis käsitlevad kohtualluvuse jaotumist nii riigisisestes suhetes, erinevate valdkondade kohtute vahelistes suhetes kui rahvusvahelistes suhetes, ilmneb, et vaatamata menetlusviiside erisustele on mõlemal käesolevas otsuses käsitletaval ühendaval teguril oma koht ja paljudes riikides aktsepteeritakse neid paralleelselt.

Eeltoodut arvestades seisneb ülal toodud tõlgenduse eelis asjaolus, et selle abil välditakse erinevates siseriiklikes õigussüsteemides välja töötatud lahenduste vahelist segadust, kuna

selle eesmärgiks on konventsiooni artikli 5 lõikega 3 kooskõlas olev ühtlustamine, mis saavutatakse enamikus asjaomastes riikides põhimõtteliselt juba paika pandud lahenduste süstematiseerimise teel.

Seega tuleb vastata, et kui lepinguvälisest kahjust tuleneva võimaliku vastutuse aluseks oleva sündmuse toimumise paik ei lange kokku sellest sündmusest tulenenud kahju ilmnemise paigaga, tuleb konventsiooni artikli 5 lõikes 3 kasutatud väljendit "paiga ... kus kahjustav sündmus on toimunud" tõlgendada selliselt, et sellega on soovitud hõlmata nii kahju ilmnemise paika kui kahju põhjustanud sündmuse toimumise paika.

Seega on hagejal õigus alata kostja vastu menetlus omal äranägemisel kas kahju ilmnemise paiga kohtus või kahju põhjustanud sündmuse toimumise paiga kohtus.

Kohtukulud

Prantsuse valitsuse, Hollandi valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni poolt Euroopa Kohtule märkuste esitamisel kantud kulud ei hüvitata.

Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus Gerechthof Den Haag'is pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

EUROOPA KOHUS,

vastates Gerechthof Den Haag'i poolt 27. veebruari 1976. aasta otsusega esitatud küsimusele, otsustab:

Kui lepinguvälisest kahjust tuleneva võimaliku vastutuse aluseks oleva sündmuse toimumise koht ei lange kokku sellest sündmusest tulenenud kahju ilmnemise paigaga, tuleb tsiviil- ja kaubandusasjades kohtualluvust ja kohtuotsuste täitmist käsitleva 27. septembri 1968. aasta konventsiooni artikli 5 lõikes 3 kasutatud väljendit "paiga ... kus kahjustav sündmus on toimunud" tõlgendada selliselt, et sellega on soovitud hõlmata nii kahju ilmnemise paika kui kahju põhjustanud sündmuse toimumise paika. Seega on hagejal õigus alata kostja vastu menetlus omal äranägemisel kas kahju ilmnemise paiga kohtus või kahju põhjustanud sündmuse toimumise paiga kohtus.

Kutscher

Donner

Pescatore

Mertens de Wilmars

S,rensen

Mackenzie Stuart

O'Keeffe

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 30. novembril 1976 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

A. Van Houtte

H. Kutscher